

Hankkeen vaikuttavuuden laajempi arviointi – työkalu hankesuunnittelun ja loppuraportin kirjoittamisen tueksi

16.9.2025

Työkalun tarve

Pääsääntöisesti rahoittajat vaativat alkaneella rahoitusohjelmakaudella hankkeen vaikuttavuuden kuvaamista selkeämmin ja laajemmin kuin aiemmilla rahoituskausilla. Etenkin kansainvälisissä rahoitushauissa vaikuttavuus on jo pitkään ollut tärkeä hankkeiden pisteytyksen osa-alue. Tällöin on tärkeää panostaa tulosten ja vaikuttavuuden kuvaamiseen laajemmin jo hankesuunnitelmissa, jolloin saadaan paremmat pisteet ja enemmän hankerahoitusta.

Vaikuttavuusmittarit tulee suunnitella huolellisesti, jotta ne peilaavat hankkeen tavoitteita ja kontekstia. Lisäksi mittareita on seurattava ja arvioitava säännöllisesti hankkeen edetessä. Näin voidaan tehdä tarvittavia muutoksia ja varmistaa, että hanke saavuttaa toivotut vaikutukset.

Monet rahoittajat edellyttävät jo hakuvaiheessa, että hakija kuvaa mahdollisimman selkeästi sekä hankkeen konkreettiset tuotokset että pitkän aikavälin odotettavissa olevan vaikuttavuuden. Tämä auttaa rahoittajaa arvioimaan, millaisia tuloksia hankkeella tavoitellaan ja miten ne kytkeytyvät laajempiin tavoitteisiin. Vastaavasti vaikuttavuuden kuvaaminen on usein keskeinen osa myös hankkeiden loppuraportointia, jossa rahoittajat haluavat nähdä, kuinka hyvin asetetut tavoitteet on saavutettu ja millaisia pidempiaikaisia vaikutuksia toiminnalla on ollut.

Hankesuunnitelmassa ja loppuraportissa kuvattavia asioita voivat olla esimerkiksi seuraavat asiat:

- **Tulokset:** Konkreettiset ja määrälliset tulokset.
- **Vaikutukset:** Esimerkiksi kohderyhmiin, toimintatapoihin tai alueeseen kohdistuvat vaikutukset.
- **Laajempi vaikuttavuus:** Millaista pidempiaikaista vaikuttavuutta saadaan aikaan.
- **Muutos:** Mitä muutoksia saadaan aikaan ja miten ne näkyvät kohderyhmissä.
- **Hyödyt:** Hyödynsaajat ja miten he hyötyvät hankkeen toimenpiteistä.

Työkalun tavoite ja käyttötapa

Työkalu on kehitetty tukemaan vaikuttavuuden ja tulosten hyödyntämisen kuvaamista hankkeiden valmistelussa. Työkalua voidaan hyödyntää myös jo käynnissä olevien hankkeiden osalta loppuraporttien kirjoittamisessa ja vaikuttavuuden arvioimisessa laajemman kehyksen mukaan hankkeen päättyessä.

Hankkeen suunnitteluvaiheessa työkalua voi hyödyntää etenkin hankkeen valmistelutiimi, joka vastaa hankesuunnitelman kirjoittamisesta ja sitä kautta myös tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittareiden määrittelystä. Työkalu tukee tiimiä varmistamaan, että hankkeen suunnitelma on realistinen ja vastaa asetettuihin tavoitteisiin.

Hankkeen päättymisvaiheessa työkalua voivat käyttää projektipäällikkö ja muut projektityöntekijät arvioidakseen, kuinka hyvin tavoitteet on saavutettu ja millaisia tuloksia on syntynyt. Tulokset ja havainnot voidaan käsitellä myös ohjausryhmässä ennen hankkeen päättymistä, jotta saadaan yhteinen näkemys hankkeen onnistumisesta ja mahdollisista jatkotoimista.

Alla esitetyistä mittareista voidaan valita 3–5 hankkeen tavoitteisiin ja sisältöön parhaiten soveltuvaa mittaria, joita voidaan hyödyntää joko hankesuunnitelman vaikuttavuusosiossa tai hankkeen loppuraportin vaikuttavuuden kuvaamisessa. Kunkin vaikuttavuutta kuvaavan osa-alueen (1. Kumppanuudet ja verkostot, 2. Tiedollinen/ osaamisen kehittämisen vaikuttavuus tai Koulutusvaikutus, 3. Ympäristövaikutukset, 4. Digitaalinen ja tekninen vaikuttavuus, 5. Sosiaalinen vaikutus, 6. Imagollinen vaikutus, 7. Asiantuntijoiden ja sidosryhmien antama arvio vaikuttavuudesta, 8. Vaikutus yritystoiminnan kehittymiseen, 9. Vuorovaikutus) yhteydessä on esitetty apukysymyksiä, jotka auttavat jäsentämään ja konkretisoimaan vaikutusten kuvausta ja kirjoitusprosessia. Näiden kysymysten avulla voidaan pohtia esimerkiksi, ketä hanke hyödyttää, millä tavoin ja millä aikavälillä vaikutukset ilmenevät.

Lisäksi on esitetty esimerkkejä mahdollisista numeerisista mittareista, joiden avulla vaikutuksia tai vaikuttavuutta voidaan mitata ja seurata. Numeeriset mittarit tukevat laadullista kuvausta ja auttavat osoittamaan hankkeen tuloksia konkreettisella ja vertailukelpoisella tavalla.

Vaikuttavuuden osa-alue	**Hankesuunnitelma:** tapa kuvata, mitä osa-alueita hankkeen pidemmän aikavälin vaikuttavuus tai vaikutukset pitävät sisällään. **Loppuraportti:** tapa kuvata toteutunutta pitemmän aikavälin vaikutusta tai vaikuttavuutta.	**Kuvaamistapa:** voidaan kuvata laadullisesti tai käyttää osittain numeerista arviointia
Kumppanuudet ja verkostot	Voidaan kuvata, millaisia kumppanuuksia tai verkostoja hankkeen aikana kehitettiin. Lisäksi mitä mahdollisuuksia niiden kautta syntyi toimijoille.	Laadullinen kuvaus
	Verkostojen laajuus: Arvioi hankkeen vaikutusta olemassa oleviin verkostoihin ja niiden laajentumista.	Laadullinen kuvaus
	Numeeriset mittarit: uusien yhteistyökumppaneiden lukumäärä, uusien verkostojen lukumäärä, liikkuvuudet/ opintomatkat	Mahdollisia numeerisia mittareita
Tiedollinen/ osaamisen kehittämisen vaikuttavuus tai Koulutusvaikutus	Mitä uutta tietoa tai osaamista hanke tuottaa? Konkreettinen vaikutus kohderyhmien osaamisen lisääntymiseen ja laajemmin myös organisaatioiden osaamisen kasvuun.	Laadullinen kuvaus
	Tiedon hyödynnettävyys omassa työssä.	Laadullinen kuvaus
	Numeeriset mittarit: koulutukseen osallistuneiden henkilöiden määrä/suoritetut koulutustunnit, suoritetut opintopisteet, avointen julkaisujen lukumäärä, avointen datojen lukumäärä, tieteellisten julkaisujen JUFO-luokka, patenttien/keksintöilmoitusten lukumäärä, työpajojen lukumäärä, esiintymiset, webinaarit	Mahdollisia numeerisia mittareita

Ympäristö-vaikutukset	Kuvaus hankkeen ympäristövaikutuksista, mahdollista uusista käytetyistä teknologioista, ja esim. ennallistamisen toimenpiteiden onnistumisesta. **Numeeriset mittarit:** päästöjen väheneminen, energiatehokkuuden paraneminen, (miten mitataan?) raaka-aineiden säästyminen, LCA mittaristot, resurssien säästyminen	Laadullinen kuvaus Mahdollisia numeerisia mittareita
Digitaalinen ja tekninen vaikuttavuus	Kuvaus hankkeen teknisten tai digitaalisten ratkaisujen vaikutuksesta. **Numeeriset mittarit:** • Kehitetyt digitaaliset ratkaisut • Kehitetty teknologinen ratkaisu • Käyttäjän arvio digitaalisen tai teknisen ratkaisun käytettävyydestä • Kustannushyöty teknisen ratkaisun käyttöönotosta	Laadullinen kuvaus Mahdollisia numeerisia mittareita
Sosiaalinen vaikutus	Kuinka hanke vaikuttaa yhteiskuntaan ja ihmisten hyvinvointiin? Tähän kuuluvat esimerkiksi terveysvaikutukset, koulutuksen parantuminen, työssäjaksamisen parantuminen, työllisyyden edistäminen tai köyhyyden vähentäminen. Lisäksi vaikutus kuluttajahintoihin. **Numeeriset mittarit:** • koulutustason paraneminen, • työllisyyden mittarit, • terveydenhuollon mittarit (esim. sairaalahoitojen väheneminen) • koettu hyvinvointi • vaikutus työtapaturmien määrään ja työn kuormittavuuteen	Laadullinen kuvaus Mahdollisia numeerisia mittareita
Imagollinen vaikuttavuus	Voidaan kuvata, mikä merkitys toimenpiteillä /investoinneilla on alueen / toimialan houkuttelevuuteen. Vaikutus alueen ekosysteemin kehittymiseen. **Mittarit:** Imagotutkimukset	Laadullinen kuvaus
Asiantuntijoiden ja sidosryhmien antama arvio vaikuttavuudesta	Hankkeen osallistujien ja sidosryhmien mielipiteet ja arviot voivat antaa arvokasta tietoa vaikuttavuudesta	Laadullinen kuvaus ja/tai numeerisia mittareita

Vaikutus yritystoiminnan kehittymiseen	Voidaan kuvata mm. miten hanke edistää mm. uusien teknologioiden tai digitalisaation omaksumista, yrityksen prosessien kehittymistä, toimintatapojen muuttumista tai uusien tuotteiden/ markkinoiden syntymistä. Edelleen henkilöstön tietoisuuden ja osaamisen tason kehittyminen yrityksessä. Vaikutus asiakastyytyväisyyden kehittymiseen. Vaikutus sidosryhmäsuhteiden kehittymiseen. Vaikutus ympäristövastuun kehittymiseen. Vaikutus taloudelliseen kehittymiseen. **Numeeriset mittarit:** uusien työpaikkojen syntyminen hankkeen seurauksena, uusien kannattavien tuotteiden/palveluiden lukumäärä	Laadullinen kuvaus (arvio asteikolla 1-5)
Vuorovaikutus	Vaikuttavuus syntyy usein vuorovaikutuksen kautta. Vuorovaikutus voi olla suoraa (henkilökohtaiset kontaktit) tai epäsuoraa (esim. viestintä, julkaisut), ja sitä voi tapahtua vapaamuotoisesti tai vakiintuneesti (esim. hankkeen ohjausryhmä). **Numeeriset mittarit:** Seuraavien ryhmien osallistuminen hankkeeseen (oman yhteisön ulkopuoliset), lukumäärä tai ylipäätään kyseisen ryhmän osallistuminen • muut hankekumppanit (esim. kollegat amkeista, yliopistoista tai tutkimuslaitoksista • koulutustoimijat (amk, yliopistot, peruskoulut/lukiot) • elinkeinoelämän toimijat (esim. yritykset) • julkishallinnon toimijat (esim. virkamiehet) • kolmannen sektorin edustajat (järjestöt, yhdistykset) • kansalaiset/suuri yleisö (potilaat, kuluttajat, tavalliset ihmiset) • opiskelijat	Laadullinen kuvaus

Vaikuttavuuden osa-alueet hankesuunnitelmassa ja loppuraportissa

Käytännössä kaikkien rahoittajien hankesuunnitelmissa vaaditaan jo hakuvaiheessa arvioimaan sitä, miten hanke linkittyy keskeisiin alueellisiin tai valtakunnallisiin strategioihin tai ohjelmiin ja miten hanke edistää

niissä mainittuja tavoitteita. Ylläesitellyt vaikuttavuuden osa-alueet tarjoavat rakenteen, jonka avulla on helpompaa kuvata näitä hankkeen pidemmän aikavälin vaikutuksia jo suunnitteluvaiheessa sekä arvioida niiden toteutumista hankkeen päättyessä. Työkalu auttaa määrittelemään, mihin osa-alueisiin hanke pyrkii vaikuttamaan ja millaisia tuloksia tavoitellaan. Rahoittaja arvioi hankesuunnitelmaa pisteyttäessään, miten hankkeen toimenpiteet edistävät siihen nostettuja strategioiden tavoitteita.

Loppuraportissa työkalu auttaa puolestaan arvioimaan ja konkretisoimaan toteutuneet vaikutukset. Vaikutusten laadullisen kuvauksen ohella on tärkeää täydentää niitä numeerisilla mittareilla, jotka tuovat selkeämmin esiin myös vertailukelpoisia tuloksia.

Erilaisten strategioiden hyödyntäminen vaikuttavuuden kuvaamisessa

Etelä-Pohjanmaalla hankesuunnitelmissa voi kuvata yhteyttä seuraaviin strategioihin tai ohjelmiin.

- Maakuntastrategia
- Älykkään erikoistumisen strategia
- Ruokaprovinssi 2030 strategia
- Etelä-Pohjanmaan alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023 – 2027
- Ilmasto- ja kiertotaloustiekartta

Lisämateriaalia vaikuttavuuden arviointiin liittyen

Vaikuttavuuden kuvaamisessa hankesuunnitelmassa tai loppuraportissa voi hyödyntää useita olemassa olevia työkaluja. Vaikuttavuuden mittaamiseen on useita erityyppisiä ja eri teemoihin liittyviä julkaisuja verkossa. Voit tarkistaa löytyykö esimerkiksi seuraavista linkeistä hyödynnettäviä työkaluja.

- Heliskoski, Jonna, Humala, Henna, Kopola, Riina, Tonteri, Anna ja Tykkyläinen, Saila (2017). VAIKUTTAVUUDEN ASKELMERKIT. Työkaluja ja esimerkkejä palveluntuottajille. https://www.sitra.fi/app/uploads/2018/03/vaikuttavuuden-askelmerkit.pdf
- Innokaupungit: Työkirja ekosysteemien vaikuttavuuden kirittämiseksi https://innokaupungit.fi/wp-content/uploads/2024/02/Vaikuttavuusmalli-Tyokirja_.pdf
- Kostilainen , Harri (2007). Sosiaalisten vaikutusten mittaaminen ja hyödyntäminen, esimerkkejä sosiaalisia päämääriä tavoittelevista organisaatioista. Miksi mitata? Mitä hyötyä? Miten mitata? https://www.researchgate.net/publication/373041167

Vaikuttavuutta voi arvioida myös kuvaamalla yksinkertaisesti, millaisia muutoksia hankkeessa tavoiteltiin ja mitä saatiin aikaan.

Edelleen voit hyödyntää esimerkiksi YK:n kestävän kehityksen periaatteita ja peilata hankkeen tavoitteita ja tuloksia niihin ja johtaa vaikuttavuuden ulottuvuuksia niiden avulla: https://um.fi/documents/35732/0/yk-kestavan-kehityksen-tavoitteet-agenda2030-esite+%281%29.pdf/4ec2c85e-4bd2-c645-8f1d-f6967042a5e7?t=1581596869552

Kohderyhmät

Vaikuttavuuden kuvaamisessa on hyvä huomioida hankkeelle määritellyt kohderyhmät. Tällöin kiinnitetään huomioita siihen, että jokaiseen kohderyhmän kohdassa mainittuun ryhmään kohdentuu jotain tuloksia tai vaikutuksia. Hankkeelle määritellään välittömät ja välilliset kohderyhmät jo hankesuunnitelmassa ja ne ovat siten hankekohtaisia. Hankkeen välittömät kohderyhmät ovat niitä, joihin toimenpiteet kohdennetaan. Näitä ovat useimmissa hankkeissa:

- Yritykset ja muut työelämätahot.
- Koulutuksiin tai muihin tilaisuuksiin osallistuvat henkilöt.
- Alueen asukkaat.
- Yhteisöt tai järjestöt.
- Yhteiskunta ja kansalaiset.
- Muut koulutusorganisaatiot.
- Opiskelijat.
- Alan asiantuntijat ja sidosryhmät.
- Viranomaiset.

Välillisiä kohderyhmiä ovat voivat olla esimerkiksi:

- Rahoittajat ja sijoittajat: Rahoittajat, kuten valtion virastot, säätiöt, yritykset tai muut organisaatiot, jotka rahoittavat TKI-hankkeita, ovat usein kiinnostuneita hankkeen vaikuttavuudesta. He haluavat tietää, miten heidän sijoituksensa tuottavat tuloksia ja mitkä ovat hankkeen taloudelliset ja yhteiskunnalliset hyödyt.
- Hankkeen toteuttajat ja tutkijat: Voidaan kuvata esimerkiksi vaikutusta toteuttajien oman osaamisen kehittymiseen, vaikutuksia tai tiedon jakamista opetukseen, vaikutuksia toteuttajien verkostoihin tai toimintatapoihin.
- Alan asiantuntijat ja sidosryhmät: Hankkeen erityisalaan liittyvät asiantuntijat ja sidosryhmät voivat olla kiinnostuneita sen tuloksista ja vaikutuksista. He voivat käyttää hankkeen tuottamaa tietoa omassa työssään ja päätöksenteossaan.
- Hallitus ja viranomaiset: Julkisen sektorin edustajat, kuten hallitus ja viranomaiset, voivat seurata TKI-hankkeiden vaikuttavuutta yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. He haluavat tietää, miten hankkeet edistävät esimerkiksi talouskasvua, työllisyyttä ja innovaatioita.

Taru Mäki

tutkimus- ja kehittämispäällikkö

SEAMK

Kirjoittaja on kehittänyt vaikuttavuuden mittaristoja Euroopan unionin osarahoittamassa TKI-kumppanuusmallilla enemmän ja vaikuttavampaa TKI-toimintaa Etelä-Pohjanmaalle -hankkeessa, jossa tutkimusalueena oli erityisesti tiedon jakamisen vaikuttavuuden kehittäminen pk-yritysyhteistyössä.

Seliina Päällysaho

tutkimuspäällikkö

SEAMK

Kirjoittaja on kehittänyt erilaisia toimintamalleja tukemaan korkeakoulujen ja yritysten välistä yhteistyötä ja toimi projektipäällikkönä Euroopan unionin osarahoittamassa TKI-kumppanuusmallilla enemmän ja vaikuttavampaa TKI-toimintaa Etelä-Pohjanmaalle -hankkeessa.